

<https://doi.org/10.62837/2024.2.294>

**QULAM MƏHƏMMƏDOV,
LALƏ MƏMMƏDOVA**
Heydər Əliyev adına Hərbi
İnstitut P.Həşimov küçəsi,19
lalemammadova@gmail.com

İNGİLİS DİLİNİN DIPLOMATİYA SAHƏSİNDƏ MÜXTƏLİF ASPEKTLƏRDƏ ÖYRƏDİLMƏSİ VƏ VACİBLİYİ

XÜLASƏ

Dil, yalnız [ünsiyyət](#) vasitəsi deyil, dünya haqqında təsəvvür yaradan təbii intellektual sistemdir. Hər bir dil ayrılıqda dünya haqqında bilik, dünyanı görmək və anlamaq üçün vasitədir.

Dil sənayesi bir-biri ilə bu və ya digər dərəcədə bağlı olan müxtəlif intellektual xidmət sahələrini özündə birləşdirir. Bu xidmətlərin hər birinin spesifik xüsusiyyətləri olsa da, onları birləşdirən bir əsas ümumi cəhət var ki, bu da insan faktorunun həlledici rola malik olmasıdır. Yəni bu sahələrin hər birində göstərilən xidmətlərin keyfiyyəti, ilk növbədə, hansısa dili mükəmməl bilən mütəxəssislərdən asılıdır. Eyni zamanda, bu xidmət seqmentləri arasında bir sıra qarşılıqlı əlaqə və asılılıq mövcuddur. Belə ki, biri digərinin fəaliyyətini təmin edir, yaxud stimullaşdırır. Məsələn, dil sənayesinin təhsil seqmenti digər seqmentlər üçün kadr hazırlığını həyata keçirir. Təhsil seqmentinin keyfiyyəti isə dil sənayesi üzrə elmi-tədqiqatların səviyyəsindən asılıdır.

Açar sözlər: əlaqə təhsil dialoq diplomatiya danışıqlar terminologiya

Bu bir həqiqətdir ki, dil mədəniyyətdir, mədəniyyət isə dildir. Biz bu gün sürətlə dəyişən və inkişaf edən dünyamızda başqa millətlərlə əlaqə qurmağa çalışmalıyıq. Dünya ölkələri mədəni, siyasi, iqtisadi əlaqələrin qurulması üçün bizlərdə yüz milyonlarla insanın istifadə etdiyi dilə müraciət etmək ehtiyacı yaranır ki, bu da ingilis dilidir.

“Xarici dilin tədrisi zamanı gənclər xarici aləmə daxil olmağı, həyatın fərqli qaydalarını, ənənələrini aşkar etməyi, fərqli dəyərləri, mentallıqları anlamağı bacarmalıdılar. Belə ki, uğurlu kommunikasiya yalnız nitq vərdiş bacarıqlarından deyil, eləcə də fərqli mədəni mövzuların anlaşılması və onlara hörmətlə yanaşma bacarığından da asılıdır. Məhz bu bacarıqların və yanaşmaların formalaşmasına “mədəniyyətlərarası dialoq” istiqaməti xidmət edir” (1,23-24)

Diplomatlar üçün ingilis dili dedikdə aşağıdakılar nəzərdə tutulur :

Effektiv yazı bacarıqları (elektron poçt etiketi, ingilis dilində ictimai nitq, auditoriya ilə dialoq, diplomatik yazı bacarıqları, ingilis dilində hesabat və məktublar yazmaq).

Diplomatik ünsiyyət (təqdimatların verilməsi, diplomatik danışıqların və telefon danışıqlarının aparılması, ictimai çıxış).

Diplomatik terminologiyanın başa düşülməsi (əsas terminlərin, diplomatların hüquq və vəzifələrinin, peşənin xüsusiyyətlərinin öyrənilməsi).

Memorandum - Nisbətən az istifadə edilən sənəd növüdür. Daha çox faktları, qərarları, rəyləri əks etdirir. Əsas problemin hüquqi, yaxud aspektini işıqlandırır (xüsusən gələcəkdə nəzərdə tutulan məsələ ilə bağlı). Memorandumda problemin tarixi kökləri, əsaslandırılması, tərəflərin arqumentləri göstərilir. Notadan fərqli olaraq, memorandumda nə ünvan göstərilir, nə də komplimentlər edilmir.(2,67)

Example of diplomatic document

A memorandum (pl.: memoranda; from the Latin *memorandum*, "(that) which is to be remembered"), also known as a briefing note, is a written message that is typically used in a professional setting. Commonly abbreviated **memo**, these messages are usually brief and are designed to be easily and quickly understood. Memos can thus communicate important information efficiently in order to make dynamic and effective changes.

In law, a memorandum is a record of the terms of a transaction or contract, such as a policy memo, memorandum of understanding, memorandum of agreement, or memorandum of association. In business, a memo is typically used by firms for internal communication, while letters are typically for external communication. Other memorandum formats include briefing notes, reports, letters, and binders. They may be considered grey literature. Memorandum formatting may vary by office or institution. For example, if the intended recipient is a cabinet minister or a senior executive, the format might be rigidly defined and limited to one or two pages. If the recipient is a colleague, the formatting requirements are usually more flexible.

Example of MEMO

MEMORANDUM

THE WHITE HOUSE
WASHINGTON

INFORMATION 3 November 1977

TO: HAMILTON

FROM: RICK *R.L.*

SUBJECT: 6:00 PM Energy Meeting (11/2/77)

CONFERENCE COMMITTEE

Basically, nothing happened. The chief issue relating to coal conversion has to do with impact assistance. The Senate would give the President condemnation authority, and a \$1.2 billion authorization for impact assistance. The House so far has made no provision for this, but Congressman Staggers, obviously, is interested, as expansion of coal production in West Virginia will create "boom town" problems. The Administration agrees that this is a serious problem. This issue may be the first expensive bargaining chip the conference deals with.

TWO-TRACK CONFERENCE

The House Conference will meet with the Energy Committee and Finance Committee Conferencees from the Senate simultaneously -- one in the morning and one in the afternoon. This will complicate trade-offs, but may be in our favor.

The order for consideration of the energy taxes is good for us: first: gas guzzler; then oil and gas user tax; and finally COET.

Diplomatiyanın müxtəlif sahələri mövcuddur: danışıqların aparılması, kontaktların qurulması, diplomatik qəbullar və mərasimlərin təşkili və keçirilməsi, nümayəndə heyətlərinin qəbulu və s. Hər birinin özünəməxsus xüsusiyyətləri işin

öhdəsindən layiqincə gəlmək üçün diplomatdan müvafiq hazırlıq, keyfiyyətlər, biliklər və tədrisən formalaşan peşəkar vərdislər tələb edir. Lakin onların arasında, bəlkə də, ən önəmlilərindən biri diplomatik yazışma, diplomatik sənədlərin hazırlanmasıdır.

Elmi dövriyyədə «diplomatik dil» dedikdə, aşağıdakılar başa düşülür:

1) Diplomatlar tərəfindən beynəlxalq müqavilələrin hazırlanması və bağlanması, rəsmi diplomatik danışıqlarda istifadə olunan dil;

2) Tarixən formalaşmış, ümumi diplomatik lüğətin tərkibini təşkil edən xüsusi termin və ifadələr; 3) Mürəkkəb vəziyyətlərdə diplomatların istifadə etdiyi ehtiyatlı, nəzakətli, sətiraltı mənə daşıyan ifadələr.(3,78)

relations	əlaqələr	отношения
international relations	beynəlxalq əlaqələr	международные отношения
foreign policy	xarici siyasət	внешняя политика
international	beynəlxalq	международный
international law	beynəlxalq hüquq	Международное право
cooperation	əməkdaşlıq	сотрудничество
peaceful	sülh məramlı	мирный

Siyasi diplomatic ritorkada işlədilən ifadələr

balance of power	Güc balansı	баланс сил
a blessing for us all	Hamının rifahı naminə	благо для всех
closest allies	ən yaxın	ближайшие союзники
a safe world	təhlükəsiz dünya	безопасный мир
meddling in domestic affairs [interference (intervention) in internal (home) affairs]	Daxili işlərə qarışmaq	вмешательство во внутренние дела
battle experience	döyüş təcrübəsi	военная закалка
global and regional security	global və regional təhlükəsizlik	глобальная и региональная безопасность
the signing of a peace treaty	Sülh müqaviləsini imzalamaq	заклучение мира
the final plenary meeting	Son plenar sessiya	итоговая пленарная сессия
national sovereignty	Milli suverenlik	национальный суверенитет
non-governmental organisations	Qeyri hökumət təşkilatı	неправительственные организации
political analysts	Siyasi icmalçı	политологи

human rights	İnsan hüquqları	права человека
legal norms	Hüquqi normalar	юридические нормы

Tələbələri diplomatiya dünyası ilə tanış etdərəkən, məhşur diplomatların aforizmlərindən istifadə etmək faydalı ola bilər. Bu aforizmlər(sitatlar) diplomatiyanın əsaslarını anlamağa yardımçı olur.

Democracy cannot succeed unless those who express their choice are prepared to choose wisely. The real safeguard of democracy, therefore, is education. Franklin D. Roosevelt

Seçimlərini ifadə edənlər ağıllı seçim etməyə hazır olmasalar, demokratiya uğurlu ola bilməz. Ona görə də demokratiyanın əsl təminatçısı təhsildir. Franklin Ruzvelt

Демократия не может быть успешной если те, кто выражает свой выбор не готовы выбирать разумно. Следовательно, настоящим гарантом демократии является образование. Франклин Рузвельт

Every nation in every region now has a decision to make. Either you are with us, or you are with the terrorists. George W. Bush

Hazırda hər bir regionda hər bir xalq öz qərarını verir. Ya bizimləsən, ya da terrorçuların yanındasan. Corc Buş (kiçik)

Каждая нация в каждом регионе в настоящее время принимает решение. Либо вы с нами, либо вы с террористами. Джорджа Буш (мл.)

I know the human being and the fish can coexist peacefully. George W. Bush

Mən bilirəm ki, insan və balıq dinc yanaşı yaşaya bilər. Corc Buş (kiçik)

Я знаю, что человек и рыба могут мирно сосуществовать. Джорджа Буш (мл.)

When they call the roll in the Senate, the Senators do not know whether to answer 'Present' or 'Not guilty.' Theodore Roosevelt

Senatda səsvermə baş verdikdə, senatorlar nə cavab verəcəklərini bilmirlər: "buradıyıq" və ya "günahsızlıq". Teodor Ruzvelt

Когда в Сенате проходит перекличка, сенаторы не знают, что отвечать: "здесь" или "не виновен". Теодор Рузвель

Patriotism means to stand by the country. It does not mean to stand by the president. Theodore Roosevelt

Vətənpərvərlik prezidenti və ya başqa məmurları deyil, ölkəni dəstəkləməkdir

Патриотизм - это поддержка своей страны, а не президента или других должностных лиц. Теодор Рузвельт

G.MAHEMMEDOV L.MAMMADOVA
TEACHING AND IMPORTANCE OF ENGLISH LANGUAGE IN
VARIOUS ASPECTS IN THE FIELD OF DIPLOMACY
SUMMARY

Diplomacy is the use of tact to gain strategic advantage or to find mutually acceptable solutions to a common challenge. It may include the phrasing of statements in a non-confrontational, or polite manner. Diplomacy often involves countries making an agreement with each other, such as a treaty. Diplomacy is the talk between the representatives of states, such as their heads of state. Sometimes, these talks are about trade or business, and sometimes they are about war and peace. Among the diplomatic languages English is the most popular; it is the first choice amongst the masses and the elite alike. With a great tolerance for linguistic variations, English as a global language has become the language of power and prestige and thereby an international gatekeeper to social and economic progress. It plays an official or working role in most international organization. The widespread use of English was further advanced by the prominent international role played by English-speaking nations.

Key words relation education dialogue diplomacy talks terminology

МУХАММАДОВ ГУЛАМ
ЛАЛЕ МАМЕДОВА

РЕЗЮМЕ
«ПРЕПОДАВАНИЕ И ЗНАЧЕНИЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В
РАЗЛИЧНЫХ АСПЕКТАХ В СФЕРЕ ДИПЛОМАТИИ»

Ключевые слова отношение образование диалог переговоры терминология

С каждым годом дипломатический английский язык является все более актуальным.

У специалистов появляется возможность сотрудничать не только с согражданами, но также с иностранными коллегами и клиентами. Английский язык для дипломатов включает в себя теоретические и практические знания, направленные на совершенствование знаний английского с учетом особенностей профессии дипломата в таких сферах как деловая переписка, свободное общение в бизнес-среде по вопросам предпринимательской деятельности, ведение дипломатических переговоров.(4,98). Дипломатический язык есть выражение, употребляемое для обозначения двух различных понятий. Во-первых, это язык, на котором ведутся официальные дипломатические сношения и составляются международные договоры. Во-вторых, это совокупность специальных терминов и фраз, составляющих общепринятый дипломатический словарь.

İSTİFADƏ OLUNAN ƏDƏBİYYAT

1. İsmaylova A. "Xarici dilin tədrisi metodikasının bəzi istiqamətləri", Azərbaycan məktəbi-5, səh.64, 2012
2. Куликова И.Т. "Английский язык в дипломатии и политике", М, 2022
3. Борисенко И.И., Евтушенко Л.И. Английский язык в международных документах., М, 2021
4. Шитарева М.В., Косоплечева Т.А. Интенсивный курс английского языка для дипломатов., М, 2021

Redaksiyaya daxil olma tarixi: 15.02.2024

Çapa qəbul olunma tarixi: 24.02.2024

**Rəyçi: filologiya üzrə fəlsəfə doktoru dosent Təvəkgül Cavadova
tərəfindən çapa tövsiyə olunmuşdur**